

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nax. Angenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körsút).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicități mai dese după tarife
și învoială. — **RECLAME** pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXVII.

„GAZETA“ iese în ne-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 252.

Brașov, Duminică 14 (27) Noembrie.

1904.

Pro și contra.

De mâne încolo se va începe un nou șir de demonstrațiuni *pro* și *contra* guvernului Tisza nu numai în Budapesta, ci și în alte mai multe orașe din provincie.

Mult ațităta, hârțuita și esploatata „opiniune publică” maghiară se vede aprăpe cu forța constrinsă să arate cu care parte dintre litiganți merge. Firesce că în asemenea împrejurări când ea se vede atât de mult pețită și de guvernamentalii și de opoziționalii, se petrec cele mai turbulente discuțiuni și scene în diferitele corpuri reprezentative comunale, comitatense și prin adunările reuniunilor și consorțiilor maghiare de tot felul.

Așa de pildă la Seghedin, care oraș părea că a ajuns cu totul sub influența lui Banffy, s'a făcut în reprezentanța orașului propunerea, ca să desaprobe procederea ministrului președinte în contra obstrucțiunii. Nu mai puțin decât două zile întregi a durat dezbaterea, luând proporții tot mai infocate. Cu toate acestea în cele din urmă a căzut propunerea de desaprobară, spre surprinderea generală, cu 99 contra 78 voturi, primindu-se propunerea de trecere la ordinea zilei. Asemeni scene surprinzătoare s'au petrecut pe alocurea, unde se aștepta să învingă guvernamentalii, dăr au rămas învinsi.

Fierberea e deci foarte mare și crește vădând cu ochii. Dacă citesci diarele opoziționale, ți-se pare, că peste puțin totă țera va fi cucerită de principiile din manifestele opoziției, er decât citesci diarele guvernului, rămâi cu impresiunea, că Tisza e acel „fene gyerek” care va săi delătore din cale-i toate piedecile și, trecând prin apă și foc, va asigura partidului liberal pentru totdeauna viața desfătăță lângă olele cu carne.

Dilnic se vestese secesiunea câte unui nou membru al partidului liberal, nemulțumit cu întorsătura în cesiunea revisuirii. Acesta însă pare a nu prea îngrija obștea mamelucăscă, care și așa s'a așteptat, că diferiții aristocrați, cari s'au ferit și până acum de îmbrățișările prea intime cu bursianii și speculanții de tot felul ai partidului de la putere — vor retrage când va veni lucrul la adevă.

Mult încurajați se simt guvernamentalii de bastină de ecourile ce le-a produs în anumite foi mari din străinătate „eroica” faptă politică a contelui Tisza, grație îngrijirii deosebite a manipulației fondurilor de dispozițiune. Dăunădi era marele diar engles „Times”, care vorbea aprăpe încântat de acțiunea lui Tisza. Acum vine și organul guvernului frances „Temps” să pledeze în favoarea ministrului președinte ungar. Acest diar însă încheie cu câteva întrebări pentru viitor. El curios se vadă, decât Francisc Iosif va sprijini până în fine pe Tisza? decât îi va da decretul de disolvare a dietei?

Viitorul va arăta, dice „Temps”, decât clica de la curte, care urășce în Tisza pe liberalul și pe protestantul și care s'a întărit prin poziția ce a luat-o contele Iuliu Andrássy, nu va zădărnici cumva victoria guvernului actual?

De pretutindenii așteptă, cu multă incredere, cei grupați în jurul lui Tisza aprobarea actului violent, ce l'au comis. Dăr numai pentru salvarea parlamentarismului și al țerei l'au comis — esclama ei pe toate tonurile. Așa va fi fost de sigur și cu nenumăratele violențe și călcări de drept și de lege strigătoare la ceri, ce le-a săvârșit această clică în periodul nesfirșit al stăpânirii sale, numai pentru binele țerei?

Când și-a ținut discursul rășboinic de încheiere, imediat înainte de votarea forțată a moțiunii Daniel ministru - președinte Tisza a esclamat din toate plumănil: trebuie să sfirșim odată această comedie!

Când se va sfirși însă comedia durerosă ce o joca sistemul tiszais de atâți amar de ani față cu Românii, Slovaci și Germanii din acest stat, luând în deșert drept și lege, dreptate, echitate și umanitate?

Brașov, 13 (26) Noembrie.

In situația politică ungară n'a eșit la ivelă zilele aceste vr'un moment mai nou. Atât guvernul și majoritatea, cât și opoziția unită, apelază acum la public și la opiniunea publică maghiară. Ambii adversari își pun în cumpănă toate forțele, ca să atragă fie-care pe partea sa simpatiile și aderența publicului maghiar, er rezultatul îl dau numărösele scrisori și telegrame, în cari de-oparte guvernului, de altă parte opoziției, i-se aduc laude și i-se dau încurajieri în lupta ce o pörtă.

Precum am amintit, contele Tisza era să mergă în prima di a săptămânei viitoare la Oradea mare, ca să ia parte la adunarea partidului liberal și să țină și un discurs. Acum însă se anunță, că Tisza nu va merge la Oradea. Causa, probabil, e următoarea: Pe aceeași di (Luni) și opoziția va ține o adunare populară în Oradea, la care vor participa număröși membri din sinul ei (Polonyi, Eötvös, Ugron, Gulner ș. a.), ca dimpreună cu deputatul orașului Bela Barabas să contrabalanseze adunarea liberalilor. Se pare — dice un diar maghiar — că în exemplul acesta se manifestă tactica, ce o va urma opoziția unită, ca adevă să convöce adunări de popor în aceeași di acolo unde se întrunesc liberalii, ca să asculte pe vr'un ministru său pe alt reprezentant al partidului liberal, și astfel opoziționalii să influențeze în sens contrar mintea și inima poporului.

Modificarea legii vămilor în România. Diarele din România publică următoarea scire: D-l ministru Costinescu va presenta parlamentului un proiect de lege pentru modificarea legii vămilor. Intre principalele dispozițiuni ale acestui proiect figurază simplificarea formalităților la oficiile vamale și înapoierea taxelor de intrare pentru materiile prime, cari vor fi transformate în articole manufacturate și exportate.

Un interviu cu episcopul Aradului.

Bihor, 20 Noembrie n.

Se scie, că diarele maghiare câte odată gem de interviuuri adresate prelaților noștri; am socotit, deci, că nu va fi nici un păcat, să mă folosesc și eu de ocaziune când cu petrecerea Episcopului român al Aradului la Oradea-mare, și să-i adresez câte-va întrebări asupra unor cesiuni de importanță.

Ușor de ghicit, că prima întrebare a privit vestitul proiect al lui Tisza-Berzeviczy. Ce atitudine observă Prea Sfinția Sa față de acel proiect?

— Eu am subscris memorandumul episcopatului bisericeii gr. or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat ministrului Berzeviczy în cesiuniunea reformelor școlare, cu care mă identific.

— Ce cugetați, e posibil ca acest proiect să devină lege și e posibil să se eșecute?

— De posibil e foarte posibil să devină lege. În ce privește eșecutarea și rezultatul, ne stă înainte ca exemplu eclatant legea kișdedovurilor și rezultatele ei.

— Ce ținută o să observați, după-ce va fi intrat în vigöre?

— Acesta nu se pöte sci înainte. Dăr fi convins, că prelații români gr. or. ca atari, își vor face datoria ori și când și între toate împrejurările.

— E destul să se concentreze totă acțiunea prelaților exclusiv în memorandumul, de care făcărăți amintire?

— Fiți convinși, că noi căutăm să impedecăm primejdia cu toate expedientele posibile, de cari dispunem. Dăr: *ad impossibilia nemo obligatur*. Cu atât mai puțin putem să facem acțiuni, cari pe lângă ca n'ar folosi nimic, ar puté mări răul.

— În ce privește ținuta față de proiectul lui Berzeviczy, pöte-se bucura obștea de deplina solidaritate a capilor bisericöși?

— Fără îndoială. Dăr e de prisos a mai accentua solidaritatea noastră în privința acesta.

— Ei bine, dăr e scit, că vicariul episcopesc al Orădiei mari (Vasile Mangra — Cor.) a perhorocat mai vörtos ținuta plină de demnitate a înaltpreasfinției Sale Metropolitului de Sibiu, timbrând-o de nepatriotică (!!!), a mers până a promite, că întru cât proiectul lui Berzeviczy va deveni lege, densusul se va îngriji cu tot zelul, ca în școlele de sub jurisdicțiunea sa, să se îndeplinească cu cea mai mare punctualitate. Oare un astfel de rol coröspunde solidarității amintite?

De folosit lucru firesc, că nu folosesc în de obștea, dăr nu pöte nici strica. Cu atât mai puțină influință pöte avé față de solidaritatea noastră. De altfel acele enunțațiuni vicarul Orădiei mari numai ca om privat le-a putut face pentru care lucru însă nu poți toca pe nime în cap.

Mai este scit, că la sfințirea bisericeii din Tămașda vicarul Orădiei mari deși reprezentantul unei bisericeii, a căreia limbă oficială e cea românăscă, a ținut discurs în limba maghiară îndemnând la patriotism maghiar pe clerul și poporul de sub jurisdicțiunea sa. Se pöte öre ca reprezentanța unei bisericeii românești să folosescă mai vörtos cu ocaziunea sfințirilor de bisericeii oficială limbă ca cea românăscă, și în genere e admisibilă fapta gravă de a-și vătăma clerul și poporul, trăgându-i la îndoială patriotismul adevărat?

— Răspunsul în merit imi este și acum cel dat la întrebarea anterioară.

— Ce părere aveți față de întreprinderile așa numiților „activiști”? Sunteți de acord, ca Românii între împrejurările actuale să între în parlament?

— Deja când am ocupat scaunul episcopesc am accentuat, că n'am să mă ocup cu politica militantă. Eu m'am dedicat exclusiv bisericeii mele și de acesta mă țin și mă voiü ține până în sfirșit. În genere

deci nu pot avé în politică nici măcar rol consultativ. Er în cesiuniunea ce mi-o amintesci părerea mea subiectivă — care firește nu o s'o octroez nimănui — este, că nu fac rău acei Români, cari voesc a între în parlament.

— Firesce rolul Preasfinției Vöstre cu ocaziunea alegerilor dietale față de ori și care partid politic din țera numai passiv pöte fi?

— Fără îndoială.

— Un diar românesc V'a acusat nu de mult, că cu ocaziunea alegerii de la Pecica ați fi îndemnat pe preoții cercului, ca să țină cu candidatul guvernului, deși a candidat și un Român cu „program național”. Ce basă va fi avënd acea acuză?

Nici vorbă să mă fi amestecat în dă-raverile acelei alegerii, cu atât mai vörtos nu, cu cât n'am să țin sémă cum își întrebuințază cineva votul și pentru cine își dă votul său. Acesta e libertatea individuală a fie-căruia. Atât le-am spus și unor preoți, cari mi-au cerut sfatul după-ce i-am făcut atenți ca să procedă înțeleptesc în calitatea lor de păstori sufletesci. Una am numai de a reflecta față de acuză diarul, ce-l amintisi: în calitatea mea de Episcop am adus la cunoscința publicisticii maghiare, că în țera acesta nu recunosc pe nime mai bun patriot, decât mine; să se iee deci acum și la cunoscința, că nu recunosc în Ungaria nici un Român, care să nutrească mai bune simțuri românești, decât mine.

Cu acesta s'a sfirșit interviuul.

Correspondentul.

Andrássy cătră alegătorii săi.

— Fine. —

Contele Andrássy urmând; citază cuvintele ce le-a diș Francisc Deak la 1866: nimeni să nu fie esclus din discusiunile publice „fiind-că ađi majoritatea pöte să fie națională, mâne însă pöte să fie a adversarului... Cuvëntul suprimat adese-ori causază mai multă amărăciune, decât cuvëntul spus sincer și liber”.

Dice apoi, că până când l'a iertat conștiința, a ținut și el la acțiunea guvernului al căreia scop l'a aprobat. Ađi însă *conștiința îl opresce și-i face imposibil de a urma și mai departe guvernul în întreprinderea lui nenorocită*. Scopul nu sfințescce ori-ce mijloc. Crearea unei reforme nu motivază ignorarea usului juridic obligător. Abusurile minorității nu fac încă admisibil, ca majoritatea să înfringă dreptul. Minorității nu-i stă în putință, ca majorității, a strica așa de mult ordinei de drept și noua ordine de drept nu se pöte crea prin procedere contrară dreptului. Drept aceea nu pöte decât să calce pe cărarea legalității.

Spune apoi, că puterea dreptului a fost prin secole paladiul existenței Maghiarilor. Să nu se sgudue deci încrederea pusă în el, să nu se ridice oportunitatea peste interesele permanente, căci sfințenia dreptului este basa tronului, statului și a concepțiunii ordinei. Regulamentul camerei s'a creat pe cale normală și numai tot pe această cale pöte să se schimbe. Pe altă cale, se pot provoca acte de forță, o nouă ordine de drept însă nu se pöte crea. A aplica forța pentru a suprima o forță momentană, pöte să fie o tristă datorie a bărbatului de stat, la noi însă nu este permis a ridica la sorginte de drept, forța care calcă forma. Ungaria n'ar avé ađi constituție, decât în trecut nu s'ar fi apërat acest principiu. Ordinea de drept ce emanază din forță, în ori-ce moment pöte să se modifice prin forță. Clotura cea

mai riguroasă o împământenească pentru toate timpurile faptul, că hotărârea smulșă cu ajutorul ei, intră în vigoare. În locul ordinii intră caosul și forța ce țintesc la apărarea demnității camerei. Pute să perpetueze în cameră un spirit, cu care, având chiar regulamentele cele mai stricte, nu se poate susține vada parlamentului.

„Abia decă se poate aștepta — urmază scrisoarea — ca o situațiune atât de stricată să fie sanată prin alegeri nouă. Decă guvernul n'ar avé ađi majoritate, nouăle alegeri ar puté să i-o dea. Decă majoritatea n'ar fi omogenă și hotărâtă, defectul acesta s'ar puté înlătura prin alegeri nouă. Guvernul însă are o majoritate, ea-l sprijinesc cu însuflețire. Rēul zace în aceea, că minoritatea consideră de invalabile acele regulamente de cameră, pe cari majoritatea le consideră valabile. În cestiunea acesta însă *nouăle alegeri nu pot să fie factor decisiv*. Rēul nu se va sana prin alegeri nouă și rezultatul nouălor alegeri nu poté să dea valōre unor regulamente nevalabile... Esclusiv numai camera deputaților poté să decidă în afacerea regulamentelor proprii, ér nu publicul alegător; și *esclusiv numai o hotărâre a camerei deputaților adusă pe baza regulamentelor actuale, poté să dea putere obligătoare moțiunii Daniel*. Nouăle alegeri numai atunci ar puté să influențeze asupra bōlei palamentului, decă vitoria minoritate ar fi obligată moralicesc a-se supune în noua cameră concepțiunii majorității“.

Spune apoi, că se poté pretinde de la minoritate a nu împedeca aducerea unei reforme declarată ca necesară prin voința expresă a națiunii, chiar decă reforma ar fi inoportună. Ađi însă nu e vorba despre aceea, că ore regulamentul adus este nul séu nu în urma greșelilor de formă comise. Se poté ore aștepta de la minoritate, să se supună majorității în cazul acesta? Se poté aștepta, ca cineva să se supună acelor regulamente de cameră, pe cari le consideră nevalabile, numai pentru-că în sinul majorității sunt de aceea, cari consideră îndreptățite hotărârile aduse prin violarea regulamentului?

Nouăle alegeri numai în acel cas ar puté să saneze situațiunea, decă națiunea ar trimite în cameră astfel de ómeni, cari sunt de acord asupra dreptului valabil. Pōte guvernul să speredze acesta? Posibil este ca, nouăle alegeri să mature cu desvîrșire opoziția? Decă nu se poté, mētem că caosul actual se va continua.

„Nu poté să urmez o politică ce violăză integritatea ordinii de drept și care nu promite un *resultat practic*. Din cauza acesta am eșit din partid. Pot dice, că conștiința m'a isgonit de acolo. Pricip intențiunile ce au condus partidul, le aprob; însă condamn fără incunjur mijlōcele de cari a usat.

„Nu mē pot alătura însă la opoziția unită. Atitudinea unei părți a opoziției a făcut se creșcă mare acea reacțiune, care a îndemnat majoritatea la faptele, la cari mai înainte nici a-se cugeta măcar nu era permis. Paguba ce a făcut-o națiunii minoritatea prin arma obstrucțiunii și amă-

răciunea majorității, că nu și-a putut nici până acuma împlini datoria sa legislativă, au devenit astfel patul cald al aceluși spirit de forță, care a sdrobotit regulamentul camerei.

„Dér nici modul de luptă al opoziției nu poté să-l aprob. Nu aprob, ba consider de forțe păgubitor și periculos, când persoana regelui e amestecată în lupta ei (opoziției) pătimașă. Corōna se rămână mai pe sus de partide. Stricăm celor mai sfinte interese ale nōstre și alunecăm pe un povōriș periculos, decă faptele majorității și ale guvernului singur responsabil, le punem în legătură cu persoana regelui. După principiile fundamentale ale parlamentarismului, numai consilierii regelui poté să greșescă, regele nu“.

Contele Andrassy încheie declarând, că convingerea îl opresce de a-se alătura ađi la vrâna din taberele ce se combat. Ascultând numai de vocea conștiinței, va servi unui scop îndoit: hotărârea adusă prin violarea formelor, sēnu devină sorginte de drept, — și voința tot mai mult manifestă a națiunii, ca să se modifice regulamentul camerei, scutindu-se libertatea cuvântului, să se valideze.

Rēsboiul ruso-japones.

Sciri venite din sorginte japonesă vestesc, că asediatorii bombardăză neîntrerupt *Port Arthurul*, adecă forturile, orașul și portul. Luni trecută garnisōna rusescă a făcut o erupțiune aprōpe de grupul de forturi Kikvanșan, însă a fost respinsă.

Pe câmpul de rēsboi din *Manciuria* situația e neschimbată. Scirile din Mukden prevestesc din nou o luptă mare și mai spun, că decă Japoniesii nu vor ataca, *Kuropatkin* va trece érăși în ofensivă.

Acea parte a flotei Baltice, care sub conducerea amiralului *Folkersan* merge spre Extremul-Orient prin Mediterană și marea Roșie, a sosit alaltă-eri dimineața la Port-Said. Vasele au luat cărbuni și proviziuni și eri au trecut prin canalul de Suez.

De la un bărbat specialist, fost ofițer în trupa de geniu, din a cărui pēnă au mai apărut aprecieri asupra rēsboiului actual, am primit o reprivire mai lungă asupra campaniei din *Manciuria*, din care estragem următoarele:

— Dorința Japoniesilor în actualul rēsboi, provocat de dēnșii, este ca prin o luptă mare decisivă să pună capăt rēsboiului, deore-ce Japonia nu este în stare a suporta un rēsboi, care ar dura timp mai îndelungat. Faptul acesta se învederează îndeosebi și prin ordinul lui Mikado, care ordonase la timpul séu luarea cu ori-ce preț a *Port-Arthurului*. La timpul fixat de Mikado, *Port-Arthurul* n'a cădut, și de-atunci și și nōpte continuă bombardările și atacurile asupra fortificațiunilor

cetății, împreunate cu mari și numărōse jertfe, în firma credința, că luând *Port-Arthurul* acuma, au câștigat rēsboiul. Spre scopul acesta generalul Kuroki s'a vēdut necesitat a detașa din armata sa mai multe mii de soldați spre *Port-Arthur*, ér trupe japonesse debarcă necontentit în apropierea *Port-Arthurului*.

Vēdend Japoniesii, că atacurile lor nu stau în nici un raport cu jertfele mari, au provocat garnisōna să se predea. Rușii au rēspons negativ, și atunci atacurile au început din nou — însă fără rezultat. Din tōte încercările aceste se poté concludé, că Japoniesii se luptă cu mare înversunare și desperare, spre a pune capăt rēsboiului, căci o campanie mai lungă li-ar parahsa puterile.

Rusia de altă parte cunōsce ranele Japoniei și generalissimul *Kuropatkin*, acest mare strateg al timpului actual, manevrăză forțe dibaci și cu mare vricepere, când în tōte acțiunile sale purcede cu precauțiune, fiind-că are timp și loc, ér rezervele sale se pornesc mereu din Rusia. *Kuropatkin*, vēdend că numărul inferior al trupelor sale nu poté să uimicescō armatele mai mari japonesse, s'a retras cu plan spre Mukden, provocând însé în retragerea sa sângerōse și mari pierderi Japoniesilor, în deosebi la *Liaoyang*, unde Japoniesii au încercat cu mare insistență să provōce lupta decisivă, voidnd să spargă centrul armatei rusesce.

Kuropatkin n'a lucrat însă pe placul Japoniesilor și conform planului séu s'a retras la momentul potrivit spre Mukden, unde așteptă, cu răbdarea caracteristică Rușilor, momentul potrivit, ca să trecă în ofensivă.

SCIRILE DILEI.

— 13 (26) Noemvrie.

Perchisiție pentru publicarea unor date statistice. Diarul „*Magyar Estilap*“ a publicat în numărul séu de la 22 Nov. nise date statistice referitoare la alegătorii din Ungaria. Am reprodus și noi acele date. Abia acuma aflăm, că numita fōie a comis o indiscrețiune tradând un secret oficial prin publicarea datelor. Ministrul-președinte Tisza — după cum ne spune „*Egyetértés*“ — voia să tainuescō faptul, că numărul alegătorilor maghiari ar fi mai mare de cât al nemaghiarilor în cas când s'ar lărgi legea electorală, pentru-ca opoziția să fie în credința, că nemaghiarii ar covârșii pe Maghiari și să nu stăruie pentru lărgirea dreptului electoral, pe care Tisza a promis-o. În urma „indiscrețiunii“ ce a sēvrișit-o fōia amintită, judecătorul de instrucție a lansat la 23 l. c. un ordin de a se face perchisiție domiciliară la redacția diarului „*M. Estilap*“ și personală asupra redactorului responsabil *Dr. Szalay Mihály*, pentru a da de urma autorului, care a tradat secretul oficial.

„E-s“ este indignat de asemenea măsură despotice luate sub regimul lui Tisza.

Concertul Dima în Bucuresci. Diarele din România ne aduc scirea, că Joi, în 25 Noemvrie st. v. va avé loc în sală „*Liedertafel*“ un concert dat de dōmna Maria G. Dima. Din bogatul program publicat de diare fac parte și piesele d-lui G. Dima: „*Genug*“, „*Grossmutter*“ și „*Aus dem Ei gekrochen*“ cuvinte de *Carmen Sylva*, apoi bucățile românesce „*Somnoroșe păserele*“, „*Leagăn verde*“ (colindă) și „*Ștefan Vodă și codrul*“ (baladă).

Cestiunea canalisării orașului Brașov înaintēză încet, dér sigur. Astăzi Sâmbătă s'au deschis în casa sfatului sub președința d-lui vice-span *Dr. Fr. Jekel* desbaterile referitoare la proiectul canalisării, un fel de anchetă la care au fost invitați atât particularii interesați, cât și instituțiile și autoritățile de stat și comunale. Comisiunea este compusă sub președința d-lui vice-span din ingineri de cultură, reprezentanții serviciului sanitar, chemici, căile ferate etc. După ce se vor termina desbaterile, vice-spanul va aduce hotărârea definitivă.

Reuniunea română de musică din Orăștie a luat — precum cetim în „*Libertatea*“ — un frumos avânt prin faptul că în această reuniune, din care făceau până acuma parte aprōpe numai feciori și fete alese din popor, au intrat acum ca membrii activi și numărōse dōmne și d-șore și domni din societatea română din Orăștie. Dirigentul reuniunii este d-l inv. I. Branga.

Ninsori mari se anunță în întreaga Europă. În *Innsbruck* ninge necontentit de 40 ore. Liniile telegrafice și telefonice au fost distruse. Comuicațiunea pe căile ferate a fost întreruptă. — În *Hamburg* viscolesce turbat. Navigațiunea pe fluviul Elba a fost întrerupt. Mai multe vapōre au suferit avarii. — În întreaga *Spanie* ninge cumplit. Șalupa unni vas de rēsboi s'a scufundat în portul Ferrol împreună cu 3 marinari. În Anglia s'a deslănțuit un puternic viscol; trenurile n'au comunicat timp de mai multe ore, fiind liniile înzăpădite. — Satul *Scorica* din Grecia a fost total distrus de viscol. Mulți locuitori au fost uciși.

Un vapor grecesc scufundat. Din Atena se telegrafăză, că alaltă-eri s'a scufundat în marea Nēgră vaporul grecesc „*Elpis*“ împreună cu 60 pasageri.

Cununie. D-l *Ioan Antonescu* sublocotenent își va serba cununia cu d-șora *Alexandra-Iulia Ceaușescu*, Duminecă în 14 Noemvrie v în biserica catedrală Sf. Nicolae din Călărași (România) la orele 9 sēra.

— D-l *George B. Boieriu* și d-șora *Olimpia Banciu*, cununați. Beșimbac — Viștea inferiōră. 20 Nov. 1904.

30 vapōre scufundate. În timpul furtunei ce s'a deslănțuit sēptēmăna trecută asupra mării Negre, s'au scufundat trei-deci de vase mai mari și mai mici. Echipagiul vaselor scufundate a fost însă salvat. Patru marinari ruși au fost găsiți de un vapor engles în largul mării luptându-se pe rămășițele unui vas cu valurile furioșe. Marinarii au fost salvați.

Opt persoane înecate în Dunăre. Se comunică din T. Severin: Mercuri dimi-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

De prin Austria.

— Note rēslețe. —

De *Traian Suciu*.

Adormit pe jumătate de căldura molatecă din cupeu, îmi aruncam a lene privirea ochilor întredeschși peste lanurile mănōse ale Austriei de sus.

Grupele mici de case mari albe ca zăpada, cu câte 2-3 rânduri de ferestri, cu acoperișele lor mari de șindilă, cu streșinile lor umbrōse, cari apăreau ici-colo pe colinele rațional cultivate, îmi reaminteau tot atâtea sătulețe rēslețe din Transilvania, cu căsuțele lor de lemn, cu acoperișele de paie și cu prispa lor adăpostitoare. Intre pomii deși, ce impresurau casele curățate, apărea câte un harnic econom german în figura lui pentru noi destul de caraghiōsă.

Cu pipa 'n gură, cu mustățile rase și cu nasul termometru, acest Croesus rural privia par' că cu dispreț la grabnicii călători, cari alergau cu o iuțelă uimitōre spre largul lumii, dornici de experiențe,

de plăceri, enervați de senzații, însuflețiți de idealurile necunoscute din străinătate. Părea că ne dice: „Alergați voi în lumea mare, plină de splendorē și de minunății; eu mē mulțumesc cu simplitatea mea de la țēră. Căci pe voi vē va copleși lumea cu pretensiunile sale; eu, lăudând pe Domnul, mē duc sēra liniștit la odihnă, ér diminēta, închinându-mē lui Dumnezeu în capela mea familiară, reîncep în pace munca mea sănētōsă. Voi în dorul vostru de a cunōsce lumea nu aflați nici-odată mângăierea cercului meu restrîns. Pentru jertfa voastră, ómenii vē vor fi nerecunosători, ér voi nu veți puté afla un far de încredere și de odihnă în alergarea voastră nebună. „*Grüss' Gott!*“

În vârtejul acestor cugetări părăsiți iute pe acest țērā simplu, dér fericit, ér cu ochii mei spirituali sburați în liniștea de-acasă a familiei nōstre, unde vedeam pe mama îngrijorată de sōrtea feciorului, dus cātănă departe. Imprejur era pare-că un aer sērbătōresc. Liniștea, ce stăpânea prin casele acelea mari, îmi apăsa sufletul. Ași fi dorit să vēd copiii, jucându-se sgomotos, luând din amarul de pōme, sub greutatea cărora se rupeau ra-

murile, bătucind astfel pajșteea frumōsă, ce ajungea până 'n prag. Căci eu așa eram deprins de-acasă. Dér nimic, nimic din tōte acestea, deore-ce darul Domnului lipsia pe acolo. „Sērmanul om“, mī-am đis la țērānul ce-l vēdusem, „cāt e de nenorocit totuși, în bună starea sa!“

Din tōte aceste cugetări mē deșteptă brusc sgomotul surd, ce-l făcū baioneta, când mē ridicasem să privesc la un lanț de munți, ce în măreția lor se sārutau cu cerul petecit cu nori rētațiți, cari planau în splendorē maiestōsă a sōrelui de tōmnă. Atunci îmi aduseiū aminte, că:

„Strēimu's, strēinā-i țēra,
Înima-mī arde ca para:
Strēinu's, strēinu-i locul,
Înima-mī arde ca focul!“

Apoi:

„Cātānia cui i-e bună?
La feciorul fără mumă.
Cātānia cui i-e dată?
La feciorul fără tată.“

Munții ce-i vedeam, erau Alpii tirolesci, la piciorlele cărora era situat orașul Salzburg. În acest vechiū oraș austriac aveam să „slujesc împērātului“ un an din tinerețā...

Pisericile munților se desprindeau tot mai mult de nori, zăpada ce le acoperea

culmea se distingea tot mai bine; — un șuerat prelung al mașinei infuriate ne vestea că paradisul austriac e aprōpe. Țācāntul rōtelor, care-mi intrase în urechi și pe al cărui ritm îmi formasem fel de fel de melodii, încetă. Emoționat mē dădui jos din tren, eșiū din gara populată și aruncaiū o privire grabnică în jur de mine.

În fața stațiunii o statuă de marmoră albă storeea admirațiunea cātorva vizitatori, cari priveau cu interes fața blândă și mult expresivă a femeii eternisate prin materialul mort. Acest „*bonum omen*“ era statua dragălașe a fostei împērătesse-regine Elisabeta.

Orașul în armonie cu împrejurimea îmi prezentau cea mai splendidă panoramă. La drēpta se pierdea în zare șesul bavarez, cărpit ici-colo cu păduri estinse. Sōrele ce era spre asfințit, își arunca ultimele rađe palide peste orașul sgomotos, ce se desfășura înaintea mea ca un tablou pictat de o mână măestră. În fața *Hohenstaufen* deni falmici își scāldau în nori corōna mândră, povestindu-ne par' că despre faptele mari ale domnitorilor, ce purtasēră același nume. Mai la stānga în cerc se

néta un grup de 8 persoane, cari voiau să se plimbe de petrecere cu barca, de la gura Văii la ostrovul Banului, s'au înecat. Această nenorocire se atribuie cetei gróse ce se lăsase în zorii zilei pe Dunăre. Se crede, că cei opt luntrași de ocazie au pierdut lópețile și au fost atrași de curentul apei într'un vârtej.

Furtunile pe mare. Un vechiú marinar român, care a făcut numérose voiajuri cu vapoarele străine de mărfuri pe marea Négră, Mediterană și pe Ocean, spune, că de când a început el să voiajeze pe ape, n'a vădut furtunú mai mari și mai îngrozitoare ca anul acesta. Când vaporul a eșit de la Constantinopol, marea era puțin agitată. După ce a făcut câte-va zile pe mare, comandantul vasului a început preparativele. Hambarele au fost închise, cherețelele, cari erau pe bord, au fost bine legate, cabinele închise. După vre-o jumătate de oră, marea a devenit foarte agitată. Valurile treceau peste vapor. La un moment dat, comandantul date ordin să se deslege cherețelele. O parte din marfă a fost aruncată în mare. Vaporul ușurat și-a luat drumul mai departe. Din ce în ce furtuna creștea și valurile deveniau mai furioase, aprópe nu se mai vedea înainte. În apropiere de capul Fasou, a fost vădut de ómenii de pe bordul acestui vapor un alt vas care naufragiase. După o luptă de câteva zile, valurile au mai încetat și vaporul a putut să-și urmeze calea mai departe. La întórcere vaporul a avut aceeași sorte. Din Rotterdam și până la Galați, a avut de luptat cu furtunú și valuri uriașe. Marinarii în tot drumul n'au avut odihnă. Căpitanul a trebuit să stea la postul său ziua și noaptea.

Sciri din România. Cu o majoritate de 3 voturi contra 2, curtea de apel secția I din Galați a condamnat alaltăeri pe ministerul român al lucrărilor publice să plătească societății de navigațiune ungare — proprietara vaporului scufundat „*Ferencz Iosef*” — și societății de asigurare „*Providența*” suma de 419.600 lei despăgubiri plus 3000 lei cheltueli de judecată și câte 400 lei celor doi experți.

— E vorba, ca școla superióră de răsboiú din Bucuresci să fie la an transformată în *Academie militară*, sporindu-se numărul anilor de la 2 la 3.

— Pe ziua de 28 Noemvrie v., aniversarea lui Plevnei se va face o singură avansare la gradul de general în locul rămas vacant prin mórtea generalului Șomanescu din Turnu-Severin. Va fi înaintat probabil colonelul Hiotu, comandantul pieții din Bucuresci.

— Tribunalul din Galați a achitat Joi pe maicile institutului „*Notre Dame de Sion*” din Galați, acuzate, că ar fi insultat și lovit pe frații Basarabeanu și pe contabilul Dinescu pe motiv, că martorii cetăți — deși au audít și vădut însușele — n'au putut stabili cu siguranță persoanele implicate în această afacere.

— Joi a sosit la Bucuresci franceșul Comier, care plecase din Paris pe automobil spre a face ocolul Europei parcur-

gând vre-o 8000 klm. Eri d-l Comier a plecat spre Cernăuți, ér de acolo spre Rusia.

(Va urma.)

Sciri mărunte. — Poliția din Budapesta a arestat alaltăeri pe cămătarul *Leopold Diamant*, care în decursul unui an a luat nu mai puțin de 100,000 coróne camătă pentru bani împrumutați. Făcându-se perchișiție, s'au găsit 800 polițe de la numéroși ofițeri, în valóre de 350,000 coróne.

— Din Ierusalim se telegrafiază, că Evreii din Palestina sunt cuprinși de o mare agitație, răspândindu-se între ei șoia, că anul viitor va veni în mijlocul lor *Messia* cel mult așteptat.

— Fiica presidentului Roosevelt, d-șóra Alice Roosevelt, s'a nenorocit cu ocaziunea unei curse cu un automobil, contractând o bólă gravă de nervi.

Concerte. Duminecă în 27 Noemvrie muzica comunală va da sub conducerea d-lui capelmaistru Max Krause un concert în hotelul „*Europa*” cu program variat în care vedem și piesa românescă „*Iubire și frăție*” de Caudella. Începutul la órele 8. Intrarea 60 b.

Tot în acea sêră va da și *musica militară* un concert în sala cea mare de la „*Gewerbeverein*” sub conducerea noului capelmaistru. Începutul la órele 8. Intrarea 40 bani.

Avis. Din cauza repausului duminical va fi deschisă în cetate, mâne Duminecă, de la órele 1—9 sêra, numai farmacia d-lui *F. Kellermen*, strada Vămii nr. 8.

Elvira Revera celebra cântăreță va da pe la începutul lui Decemvrie un concert în sala Redutei. Asupra aprecierilor elogióse, cu cari a întâmpinat presa europeană pe această cântăreță, vom reveni. Prenotări la acest concert se pot face de pe acum la librăria *Hiemesch*.

Puterea și sănătatea sunt singurele mijloce cari fac pe om rezistent împotriva germenului bólilor infecțioase. La copii se póte obtine această prin întrebuintarea unturei de pește a lui Zoltan, care o iau bucuos fiind-că nu are miros séu gust réu. Sticla 2 cor. la farmacia.

Pădurile comunelor Brănene.
Brașov, în 22 Noemvrie 1904.
(Urmare și fine.)

Vecturanții brăneni pornesc astăzi la 2 séu 3 óre d. a., ajung noaptea târziu în pădure, unde odihnesc până a dóua zi, încercă caréle și pornesc cu cel mult 2 metri de lemne de brad, vin încet și greu, așa că până sêra d'abia ajung în Bran séu cu o rôtă ruptă și stricată, séu cu osia frântă, séu cu boii prăpădiți de drumul cel miserabil. A treia zi pornesc cu lemnele la Zérnesci și se întore sêra acasă. În Zérnesci ei vënd un metru cub. cu 7 coróne. Va sé díca 2 ómeni, 2 boi au lucrat 3 zile și au căpêtat 14 cor. pe 2 metri cub. Décă socotim cumpêratul, táiatul și trasul lemnelor la drum de car pentru un metru cub. numai 2 cor., socotim pentru un car cu 2 boi cel puțin câte 4 cor. pe zi, ceea-ce face pe 3 zile 12 cor. — vine pentru un metru cub. 6 cor., pentru un om și un băiat pe 3 zile à 3 cor. 9 c., deci pentru 1 m. c. 4 cor. 50. Spesele efective sunt deci pentru un metru cub. 13 cor., rămâne deci un câștig imaginar 1 cor. care se reduce la nimica, socotind ostenéla cumpêrătorului cu îngrijirea, cu interesele de la banii spesați și cu darea de câștig.

Comunele n'au nici un folos, dér mai puțin vëndătorii, cari trebuie să-și cumpere lemnele de foc séu de clădire, de airea. Comunele trebuie să planteze cu ómenii din comună din nou, împădurind locul de unde s'au táiat lemnele. Trebuie plătit forestierul, trebuie plătite birurile grele etc. Bani n'au, venite n'au. Vin aruncurile comunale, vine execuția și cu acesta sêracia și miseria. Nu numai, că nu se aleg cu nimic, ci trebuie să natu-

ral să facă datoriile pentru susținerea pădurilor.

Spre a scăpa de aceste miserii, étă oe propun eu să facă comunele, și acesta cât mai în grabă.

1) Să se adune, în lipsa organelor urb. esecutive ce ar trebui să existe în înțelesul art. de lege XIX din 1898 — reprezentanțele comunale, să ia conolus, prin care hotărâsc, ca să vëndă fie-care comună din pădurile lor pe 10 séu 15 ani competența ce s'ar cuveni singuraticilor. Spre scopul acesta să se adreseze prin forestierul cercului cu o reprezentatiune la comisiunea silvanală a Făgărașului.

Pe forestier să-l róge, ca să o aștérnă, cu sprijinire din partea sa, ca să se întărească acest conolus. Tot-odată să mérgă o deputație de câte un membru, ales spre scopul acesta din fie-care comună, care să intervie, espunénd starea lucrului, și să se róge de comisiunea silvanală, ca să întărească acest conolus.

2) Comunele își dau mai departe consimțéméntul, ca din banii ce vor eși din vëndarea competenței pe 10 séu 15 ani, să se facă un drum comunal cum se cade, pe valea Moeoiului inf. și sup., precum și pe valea Șimonului și pe valea Pórtei pe unde se aduc tóte lemnele din pădurea Branului, ca să se pótă cu înlesnire transporta lemnele pe drumul făcut. După-ce s'a făcut drumul, căraușia va scăde pe jumătate de cum este astăzi.

Competința pe un an a tuturor comunelor, face cel puțin, socotind una cu alta. 2800 m. cub. Pentru 10 ani 28,000 m. cub., érá pentru 15 ani 42,000 m. cub. Acest cuant se va vinde în vederea, că drumul e făcut și transportul înlesnit cu cel puțin 3 până la 4 coróne pro metru cub., ceea-ce ar da o sumă de aproximativ 112,000—168,000 cor.; dér sé dícem, că numai 100,000 cor. vor căpêta comunele pentru 10 ani. Să punem, că pentru facerea drumului se vor cere spese 40—50,000 cor., totuși le rămâne comunelor 60—70,000 cor. în pungă, plus drumul făcut. Cu acest venit își vor puté acoperi spesele de împădurire, plata pădurarilor și birul, la care se mai adaoge venitul pentru pășunitul munților în fie-care an, o sumă mai mare séu mai mică.

Drumul proiectat tot va trebui făcut, după-cum mi-s'a spus din partea inginerului comitatens. Nu se póte mai mult amâna, și e și timpul ca să se facă, chiar fără voia comunelor. Fondul de drum al comitatului, la care Brănenii contribuiesc de atâți mari de ani, e steit prin îndatorirea ce a luat comitatul asupra sa, să contribuie pentru drumul ferat înființat în Făgăraș; deci din acel fond nu pot aștepta Brănenii nici un ajutor. Conolusul acesta, ce trebuie luat din partea comunelor, se impune și din acel motiv, că publicându-se vëndarea pe 10 ani și că se vinde o cantitate mare de lemne, se vor ivi și cumpêrători mai mulți cu parale, ér prețul lemnelor se va urca. Vëndându-se însă de fie-care comună în diferite rânduri câte puțină pădure, nici un cumpêrător de dómne ajută nu se îndémná la cumpêrarea de vre-o câți-va metri, ér vëndându-se 28—40,000 de metri, se vor îmbulđi mari anteprenori, cărora numai așa li-se rentézá exploatarea, decă înființézá feréstrae mari, magazinuri etc., cari aduc în comună bani prin aplicare de lucrători.

Décă comunele Brănene vor asculta de aceste sfaturi și vor urma după indicările sus amintite, imi voi lua voie a arăta și alte scăderi, ce vor trebui delaturate din aceste comune, decă este ca să nu se pustiéscă, emigrând locuitorii, cari devin expuși a peri de fóme.

Pocoim.

Sciri din străinătate.

După sciri din isvor particular, *congresul „Séimstmelor”* s'a întrunit la Petersburg. 98 delegați au luat parte la întrunire, veniți din tóte guvernamentele imperiului. Adunarea s'a ocupat de oestiuinea constituțiunii, 71 delegați ar fi votat pentru și 28 contra. O comisie specială ar fi fost însărcinată de a redacta decisiunile definitive și de a le înmâna ministerului de interne. Aceste decisiuni ar tinde să probeze, că participarea reprezentanților poporului trebuie admisă pentru legislațiune și pentru controlul budgetului.

— După diarul „*Le Matin*” comisiunea de arbitru în *afacerea de la Hull* se va întrubi în cùrênd. Data nu este încă fixată. Ministrul frances de esterne Delcassé ar fi oferit palatul ministerului afacerilor străine spre a servi de local ședințelor acestei comisiuni. Scirea după care Maj. Sa Monarchul nostru ar fi însărcinat de a numi un al cincilea arbitru nu e încă confirmată.

— Din Madrid se telegrafiază că Regele a semnat Mercuri un proiect de lege avênd de scop *represiunea agitațiunilor anarhiste*. Acest proiect va fi luat în discuțiunea camerei.

— Ambasadele Rusiei și Austro-Ungariei au atras atenziunea Pórtei asupra *situațiunii din sangiacul Ipek*, și au făcut reclamațiunii contra faptului că Mahomedanii pórtă arme pe când acesta nu este îngăduit creștinilor. — Pórta a reinotit la Atena reclamațiunile sale în contra formațiunii de bande grecesc în Macedonia și a trimiterii de arme în această provincie. — În timpurile din urmă Pórta a adresat o depeșă circulară ambasadurilor séi în străinătate în privința chestiunii cretane. — Colonelul Arif-Bey, vice-maiorul Naki-Bey și vre-o doué-deci ofițeri și funcționari civili au fost exilați în provincia Yemenului. Se díce că cauza acestor exilări ar fi fost ținerea unor întruniri secrete.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 26 Noemvrie. Comitetul opozițiunii unite a declarat, că înainte de a se restabili *statu quo*, nu se va dimitte în tratări nici cu președintele Camerei, nici cu ministrul-președinte, nici direct, nici indirect.

Paris, 26 Noemvrie. Scirea despre mórtea generalului Stössel nu s'a confirmat.

Mukden, 26 Noemvrie. Ciocnirile între avantposturile celor doué armate se repetă dílnic.

Cifu, 26 Noemvrie. Un vas diploata lui Toga s'a scufundat.

Minuat este succesul obținut de On. dame, prin întrebuintarea laptelui de castraveți. Acest lapte face să dispară în câteva zile de pe obraz pistrui, sgrăbunțe și alte bóle de piele, netedeșce încrețiturile și împrumută feței un teint alb. tineresc fără să schimbe pielea. Un mijloc, care a fost premiat la esposițiunile din Paris și Viena, care ca și la noi așa și în Anglia scóte din întrebuintare tóte celelalte cosmetice. O sticlă 2 cor. Săpun de castraveți veritabil englesesc 1 cor. Pudră 1 cor. 20 b. Se căpêta la farmacia. Trimiterea principală prin C. Balassa farmacist, Budapest Erzsébetfalva.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil Traian H. Pop.

Marele târg
ocasional de Creciun
duréză
până la finea lui Decemvrie

cu care ocazie mărfurile aflătoare în deposit se vënd cu prețuri foarte ieftine.

Califea de spălat . . . p. M. dela 48 cr. însus	Intre	alte:
Mătase Liberty mostră Japon . . . 65 cr. „		Rochii de dantele deir fl. 12 însus
„ négră p. M. „ 85 cr. „		Liberty Sublime, leciu, în tóte colorile dela 75 cr. „
Louisienne greu scoțian p. M. „ fl. 1-05 cr. „		Louisienne brillante p. M. „ 75 cr. „
Reclam-Taffe negru, greu și		Kaikis veritabil Japanese p. Meter „ 85 cr. „
fășiotor p. M. „ 95 cr. „		Taffe de mătase, negru, fășiotoré în
		tóte colorile . . . p. Mtr. dela fl. 1-28 cr. „

La dorință se trimit mostre gratis și franco.

Mare asortiment de Bluse din resturi de mătase. Cantitate mare de Jupóne de mătase, cu prețuri foarte ieftine.

Szénásy Hoffmann & Co.
Magazin de mătăsărie,
BUDAPEST, IV., Bécsi-utca 4. sz.

